

ІСТОРІЯ, ПЕДАГОГІКА, ПСИХОЛОГІЯ, ПРАВО, СОЦІОЛОГІЯ І ФІЛОСОФІЯ У СФЕРІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ

Особливості викладання дисципліни «Історія та основи теорії музики» у студентів-хореографів закладів вищої освіти фізичного виховання і спорту

Людмила Гладка

Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, Україна

Анотація. Сьогодні надзвичайно актуальною є проблема виховання сучасної генерації хореографів – хореографів-танцівників, хореографів-педагогів та хореографів-постановників, які реально володіють ґрунтовними знаннями з теорії музики, аналізу музичних творів, розрізняють історичні періоди становлення музичного мистецтва і вміють синтезувати та застосовувати ці знання у практичній професійній хореографічній діяльності. **Мета.** Проаналізувати процес викладання дисциплін «Історія та основи теорії музики» і «Практикум з історії та теорії музики» у студентів-хореографів закладів вищої освіти фізичної культури і спорту, узагальнити отримані результати та виявити особливості цього навчального процесу. **Методи.** Аналіз процесу викладання дисциплін, діагностика отриманих результатів, узагальнення даних та виявлення особливостей викладання музичних дисциплін. **Результати.** Викладання дисциплін «Історія та основи теорії музики» і «Практикум з історії та теорії музики» у студентів-хореографів кафедри хореографії і танцювальних видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України дало професійні освітні результати – студенти засвоїли основні терміни і поняття теорії музики, отримали навички практичного аналізу музичних творів, розібралися в періодах становлення музичної культури, ознайомилися з творчістю видатних композиторів зарубіжної, радянської та української музики.

Ключові слова: освіта, спорт, хореографія, теорія музики, історія музики.

Lyudmyla Hladka

FEATURES OF TEACHING THE «HISTORY AND BASICS OF MUSIC THEORY» DISCIPLINE TO STUDENTS-CHOREOGRAPHERS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS

Abstract. Today, the problem of educating a modern generation of choreographers – choreographers-dancers, choreographers-teachers and choreographers-directors, who really have a thorough knowledge of music theory, analysis of musical works, distinguish historical periods of formation of musical art and are able to synthesize and apply this knowledge in practical professional choreographic activity, is extremely relevant. **Objective.** To analyze the process of teaching the disciplines «History and Basics of Music Theory» and «Workshop on History and Theory of Music» to students-choreographers of higher education institutions of physical culture and sports, to summarize the results and identify the features of this educational process.

Hladka L. Features of teaching the «History and basics of music theory» discipline to students-choreographers of higher education institutions of physical education and sports. Theory and Methods of Physical education and sports. 2022; 3: 64–68
DOI: 10.32652/tmfvs.2022.3.64–68

Гладка Л. Особливості викладання дисципліни «Історія та основи теорії музики» у студентів-хореографів закладів вищої освіти фізичного виховання і спорту. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2022; 3: 64–68
DOI: 10.32652/tmfvs.2022.3.64–68

Вступ. Сьогодні надзвичайно актуальною є проблема виховання сучасної генерації хореографів – хореографів-танцівників, хореографів-педагогів та хореографів-постановників на музичному матеріалі зі скарбниці світової класичної спадщини. Музика завжди була, є і буде невід'ємним компонентом виконавської, творчої та педагогічної діяльності хореографа, складовою навчальних і сценічних форм танцю. «Урок з будь-якої хореографічної дисципліни в балетній школі, училищі чи вузі – це живий арсенал і творча лабораторія класичної, народної, бальної, сучасної хореографії, оскільки в ньому не лише представлені, збережені та примножені традицією елементи танцювальної мови, а й постійно здійснюється сучасна інтерпретація тієї чи іншої хореографічної, а відповідно і музичної спадщини» [4].

Характерною особливістю музики як звукового виду мистецтва є особлива сила її емоційного впливу на слухача. Вона як найемоційніша з мистецтв здатна вбирати весь звуковий спектр проявів людських емоцій з повсякденного життя та специфічно музичних.

Вивчення та аналіз музики класичного репертуару студентами-хореографами закладів вищої освіти (ЗВО) сприяє глибокому та об'ємному осягненню її змісту, образності, формус усвідомлене зріле ставлення до ролі музики в хореографії. Однією з найголовніших передумов успішної виконавської, педагогічної та балетмей-

Methods. Analysis of the process of teaching disciplines, diagnostics of the results obtained, generalization of data and identification of features of teaching music disciplines. *Results.* Teaching the disciplines «History and Fundamentals of Music Theory» and «Workshop on History and Theory of Music» to students-choreographers of the Department of Choreography and Dance Sports of the National University of Physical Education and Sports of Ukraine gave professional educational results – students learned the basic terms and concepts of music theory, gained skills in practical analysis of musical works, understood the periods of formation of musical culture, got acquainted with the works of outstanding composers of foreign, Soviet and Ukrainian music.

Keywords: education, sport, choreography, music theory, music history.

стерської діяльності хореографа є ясність музично-слухових уявлень, що сприятиме постійному повноцінному включенню в процес роботи з музичним матеріалом.

Основним орієнтиром для наукових пошуків та методичних рекомендацій у сфері музичного виховання студентів-хореографів ЗВО для нас залишається висока професійна позиція багаторічного концертмейстера, завідувачки кафедри музичного мистецтва «Академії російського балету ім. А. Я. Ваганової», докторки мистецтвознавства, авторки навчальних посібників «Концертмейстер балету» (2005), «Аналіз танцювальної і балетної музики» (2009), «Музичний аналіз в роботі педагога-хореографа» [2] (2015), «Новий концертмейстер балету» (2016), монографії «Музичальність класичної хореографії» (2020) – Галини Олександрівни Безуглої.

Очевидним є той факт, що вивчення специфіки взаємозв'язку виразних засобів музики і танцю не можливе без заглиблення та систематизації музичного пізнання. І хоча кінцевою метою навчання танцівника є досягнення музично-пластичної взаємодії, проте її досягнення неможливе без вирішення цілого комплексу музичних завдань навчання:

1. Розширення та систематизація музично-теоретичних знань, набутих студентами-хореографами в процесі вивчення дисциплін «Історія та основи теорії музики», «Практикум з історії та теорії музики».

2. Формування у студентів здатності застосовувати отримані знання практично в професійній хореографічній діяльності.

3. Підготовка хореографа до майбутньої спільної роботи з концертмейстером, оволодіння здатністю координувати взаємні дії на уроках з рядом

хореографічних дисциплін у процесі репетиційної чи постановочної роботи.

Мета дослідження – проаналізувати процес викладання дисциплін «Історія та основи теорії музики» і «Практикум з історії та теорії музики» у студентів-хореографів закладів вищої освіти фізичної культури і спорту, узагальнити отримані результати та виявити особливості даного навчального процесу.

Методи дослідження: покроковий аналіз процесу викладання дисциплін «Історія та основи теорії музики» і «Практикум з історії та теорії музики» у студентів-хореографів Національного університету фізичного виховання і спорту України (НУФВСУ); діагностика отриманих результатів вивчення музичних дисциплін студентами кафедри хореографії і танцювальних видів спорту; узагальнення даних та виявлення особливостей викладання вказаних дисциплін у студентів-хореографів ЗВО.

Результати дослідження та їх обговорення. Мелодична сфера музики увірвала весь психологічний діапазон голосових інтонацій: захоплених, обурених, скорботних, піднесених, співчутливих, радісних, героїчних. Музичні ритми з їх періодичністю та спонукальною силою акцентів також здатні імітувати емоційні стани людини – частоту дихання, рухів, пульсу, взаємодіють з її моторним, руховим досвідом, посилюючи ефект емоційного впливу.

Аналіз музики зі студентами-хореографами в синтетичному баченні дозволяє розширити уявлення не лише про звукову та інтонаційну сутність музичного мистецтва, а й виявити основні закономірності синтезу музики і пластики. Аналіз – це процес мислення та практичного деталь-

ного розгляду роз'єднаних частин цілого, його метою є синтез, поєднання, що приводить до нового етапу пізнання. Тобто, синтез являє собою розгляд цілого в комплексі, у взаємодії компонентів.

У процесі вивчення студентами-хореографами III та IV курсів НУФВСУ дисциплін «Історія та основи теорії музики» і «Практикум з історії та теорії музики» особлива увага приділяється музиці як одному з основних компонентів творчої діяльності хореографа, як невід'ємній складовій навчальної та сценічної форм танцю.

Вивчення й аналіз музики, представленої творами театрального балетного репертуару, а також інструментальних, вокальних, вокально-інструментальних жанрів, сприяє широкому осягненню її змісту, образності, формує усвідомлене та зріле ставлення до ролі музики в процесі засвоєння хореографічних дисциплін, у постановочному й репетиційному процесах.

У ході тривалої історії свого розвитку професійне музичне мистецтво набуло надзвичайно багатой та різноманітної палітри засобів, які втілюють музичний зміст. Інтонація й мелодія, метро-ритм і темп, лад та гармонія, фактура, тембр тощо – всі засоби музики, взяті разом, утворюють складно організовану багатосторонню систему. Кожен елемент системи взаємодіє з іншими її складовими. Таким чином, аналіз музичних творів студентами-хореографами ЗВО передбачає не лише вивчення окремих елементів музичної мови – метро-ритму, темпу, мелодії, гармонії, поліфонії, форми, жанру, тембровості, а й розглядає музичну систему у взаємодії всіх її елементів.

Осягнення суті музичної мови, отримання уявлень про систему засобів музичної виразності дозволить звернутися до безпосередньої мети вивчення дисциплін «Історія та основи теорії музики» і «Практикум з історії та теорії музики» – розгляду художньої взаємодії засобів музики в контексті музично-пластичної єдності танцю. Насамперед, особлива увага студентів-хореографів спрямовується на ті елементи музики, власти-

вості яких повністю розкриваються в синтетичному просторово-часовому контексті. «Так, в часових видах мистецтва – музиці, поезії, а також і в просторово-часових, наприклад танці, поряд з універсальними властивостями, можна помітити певну подібність у прояві ритмічних та синтаксичних властивостей» [1].

Розглядаючи невеликі смислові одиниці музичного матеріалу, виділимо метро-ритмічні і артикуляційно-синтаксичні засоби. В рамках малих часових структур саме вони, з огляду на приналежність до обох систем – музики й танцю – стають центральною сферою взаємодії та стрижнем музично-хореографічної єдності.

Викладання дисциплін «Історія та основи теорії музики» і «Практикум з історії та теорії музики» у студентів-хореографів кафедри хореографії і танцювальних видів спорту НУФВСУ дало професійні освітні результати – студенти засвоїли основні терміни і поняття теорії музики, отримали навички практичного аналізу музичних творів, розібралися в періодах становлення музичної культури, ознайомилися з творчістю видатних композиторів зарубіжної, радянської та української музики.

Першою особливістю і стартовою точкою для викладання музичних дисциплін у студентів-хореографів є позиція керівництва кафедри чи факультету ЗВО. Кафедру хореографії і танцювальних видів спорту НУФВСУ протягом багатьох років очолює прекрасний фахівець, мудрий і далекоглядний керівник, чуйна і добра людина Ігор Михайлович Соронович. Тому для викладання дисциплін «Історія та основи теорії музики» і «Практикум з історії та теорії музики» у студентів-хореографів на нашій кафедрі створені комфортні професійні умови.

Наступною особливістю викладання даних дисциплін є наявність на кафедрі чи факультеті хореографії ЗВО висококваліфікованого музиканта-виконавця, в ідеалі провідного концертмейстера (піаніста) хореографічних дисциплін з консерваторської освіти та багаторічним досвідом роботи в різних напрямках хореографічного мистецтва. Яскравим реаль-

ним прикладом саме такого фахівця є Галина Олександрівна Безугла, завідувачка кафедри музичного мистецтва «Академії російського балету ім. А. Я. Ваганової», ґрунтовні професійні здобутки якої описувалися авторкою статті вище.

Слід також зауважити ще одну рису особливості: дисципліни «Історія та основи теорії музики» і «Практикум з історії та теорії музики» охоплюють кілька музичних предметів в одному, що зрозуміло вже з самої назви: елементарну теорію музики, аналіз музичних творів, історію музики, яка містить історію зарубіжної музики, радянську та українську музику.

З огляду на великий обсяг матеріалу всіх перелічених предметів, авторка статті вважає за необхідне розмежування предметів теорії та історії музики. Оскільки дані дисципліни вивчаються на III та IV курсах, також важливою причиною для відокремлення теорії музики є гостра нестача музично-теоретичних знань у студентів-хореографів на I та II курсах навчання під час вивчення ряду хореографічних дисциплін: класичного танцю, народного танцю, історико-побутового танцю, бального танцю, сучасного танцю, мистецтва балетмейстера тощо.

Наступною особливістю викладання музично-теоретичних дисциплін для студентів-хореографів ЗВО є правильно розставлені пріоритети під час вивчення теорії та історії музики. Зокрема, в курсі елементарної теорії музики акцент робимо на вивченні базових розділів відповідно до ступеня практичної необхідності: звук, ритм, метр, темп, музичний розмір, динаміка, інтервал, акорд, лад, гармонія, фактура, штрихи, мелізми, музичний синтаксис, жанр, стиль, епоха.

Обов'язково в цьому курсі вивчаємо таблицю музичних жанрів, які класифіковані за складом виконавців, групи та музичні інструменти, що до них входять, тембри людських голосів.

У рамках курсу з основ теорії музики протягом 2020-2021 та 2021-2022 навчальних років ми разом зі студентами III та IV курсів кафедри хореографії і танцювальних видів спор-

ту НУФВСУ встигли проаналізувати 24 фортепіанні п'єси з «Дитячого альбому» П. І. Чайковського.

У той самий час у практичній роботі з учнями автор наполегливо рекомендує виходити із загальноприйнятого методу вивчення елементів музики, що передбачає встановлення взаємозв'язку засобів музичної виразності на основі аналізу прикладів музики [3].

У курсі історії музики вивчаємо у хронологічному порядку основні періоди розвитку класичної музичної думки: античність, середньовіччя, відродження, бароко, класицизм, романтизм, імпресіонізм, експресіонізм, неокласицизм, течії авангардизму – конкретна музика, пуантилізм, сонористика, алеаторика, електронна, комп'ютерна музика та збалансований ряд видатних музичних персоналій (15 композиторів зарубіжної музики, 2 композитори радянської музики, 15 композиторів української музики). Вивчаємо творчість Й. С. Баха (Німеччина), В. А. Моцарта (Австрія), Л. ван Бетховена (Німеччина), Ф. Шуберта (Австрія), Р. Шумана (Німеччина), Ф. Шопена (Польща), Г. Берліоза (Франція), Ф. Ліста (Угорщина), Дж. Верді (Італія), російських композиторів – М. Глінки, О. Бородіна, М. Мусоргського, М. Римського-Корсакова, П. Чайковського, С. Рахманінова, радянських композиторів – С. Прокоф'єва та Д. Шостаковича, українських композиторів – М. Березовського, Д. Бортнянського, А. Веделя, С. Гулака-Артемівського, М. Лисенка, К. Стеценка, М. Леонтовича, С. Людкевича, Л. Ревуцького, Б. Лятошинського, В. Косенка, М. Колесси, М. Скорика, Л. Дичко, Є. Станковича, які є перлинами світової музичної культури.

«Власний педагогічний досвід переконує в тому, що у сприйнятті учнів ніщо так не сприяє усвідомленню унікальності кожного великого художника, як зіставлення характерних, провідних рис різних творчих фігур, зрозуміло, якщо це вдасться здійснити з художнім тактом та необхідним почуттям міри» [8].

У курсі української музики обґрунтовуються історичні етапи розвитку,

особливості національної ментальності у становленні професійної композиторської школи. Основна увага приділяється тим творам композиторів, які пов'язані з українською поезією, літературою, фольклором і звичаями, тобто з тими жанрами хорової, вокальної музики, музично-драматичного театру, «які є питомими для національної традиції» [7].

Студенти-хореографи НУФВСУ на основі отриманих лекцій з історії музики самостійно створюють таблицю етапів розвитку музичного мистецтва згідно з епохами, періодами та творчістю видатних музичних персоналій. Прослуховування кращих зразків класичної музики різних жанрів у виконанні найкращих солістів та колективів світу, перегляд спектаклів кращих балетних труп різних країн студентами-хореографами у процесі викладання історії музики формує музичний смак та музичну культуру майбутніх танцівників, педагогів, постановників.

Ще однією особливістю викладання музичних дисциплін для хореографів є необхідність підкріплення знання теоретичних термінів і понять музики практичним показом: практична ілюстрація викладачем на інструменті фортепіано складових компонентів музичного мистецтва.

На жаль, нині невелика кількість дітей отримує початкову музичну освіту, яку дає музична школа, тому студенти переважно вступають до ЗВО на спеціалізацію хореографія без елементарних музичних знань і вмінь, за поодинокими винятками – один студент на групу хореографів або й на цілий курс.

Також на сьогодні у навчальних планах спеціальності хореографія більшості і мистецьких й немистецьких ЗВО відсутній предмет «Музичний інструмент фортепіано», що раніше був обов'язковим у процесі навчання та виховання танцівників ЗВО для розвитку музичних здібностей і формування музичного смаку майбутніх хореографів. Ця незамінна музична практика гри на фортепіано, на превеликий жаль, сьогодні збережена лише в хореографічних училищах та балетних школах.

Також необхідною особливістю викладання музичних дисциплін для хореографів є обов'язкове поєднання музичної термінології з хореографією. «Навіть музично обдаровані танцівники не завжди розуміють суть та закономірності прямих аналогій між музичним і хореографічним фразуванням чи нюансуванням, між «просторовою» архітектонікою комбінацій танцювальних рухів й «архітектонікою в часі», що властива для форм музичного мистецтва» [5].

Т. О. Молчанова у своєму дослідженні зазначає: «З часом структурна ієрархія музики та рухів зазнала художнього узагальнення: зміцніла тенденція зближення цих двох мистецтв, зв'язку між характером музичної інтонації та характером руху, між музичною і пластичною фразами, що сприяло формуванню співвідношення мови танцю та музики вже на новому, вищому щаблі» [9].

Суто технічною особливістю процесу викладання музичних предметів на кафедрах хореографії українських ЗВО є обов'язкова наявність відповідної матеріально-технічної бази для забезпечення високого рівня навчання хореографів:

- фортепіано в аудиторії, де проводяться музичні дисципліни;
- сучасного ноутбука, професійних колонок, проєктора, перехідників;
- швидкісного Інтернету.

У ході викладання онлайн ще однією обов'язковою умовою є наявність швидкісного Інтернету й у студентів вдома, оскільки заняття проводяться на платформі Zoom, що вимагає безперебійного інтернет-трафіку. «Насамперед, як студенти, так і викладачі зіткнулися з проблемою технічного забезпечення якісної дистанційної цифрової освіти – наявності сучасних потужних комп'ютерів та портативних гаджетів для можливості продуктивного навчання засобами Інтернету і власне, наявності самого швидкісного інтернет-з'єднання» [6].

В умовах епідемії COVID-19 за останні кілька років значної популярності набули слова «вакцинація» та «щеплення». З огляду на цей факт, авторка статті вважає обов'язковою «вакцинацію» студентів-хореографів

класичною музикою, щоденне «щеплення» оф-лайн чи онлайн кращими зразками музичного мистецтва для виховання музичного смаку та формування високого рівня музичної культури.

Висновки. Музично-теоретична освіта є обов'язковою в процесі навчання майбутніх хореографів ЗВО. Вивчення дисциплін «Історія та основи теорії музики» і «Практикум з історії та теорії музики» забезпечили студентам-хореографам НУФВСУ професійні музичні знання, вміння та навички, якими вони активно користуються в процесі освоєння різних хореографічних предметів: класичного, народного, історико-побутового, бального, сучасного танцю, мистецтва балетмейстера, основ режисури та акторської майстерності тощо.

Перспективи подальших досліджень передбачають подальшу можливість конкретизації методики та специфіки викладання вкрай необхідних музичних дисциплін для студентів-хореографів класичної, народної, бальної, сучасної хореографії ЗВО мистецького, педагогічного і спортивного профілів: теорії музики, аналізу музичних творів, історії музики. Напрацювання реально дієвих практичних завдань для розвитку у майбутніх хореографів, педагогів, тренерів, балетмейстерів-постановників музичного слуху, почуття ритму і метру, музичного смаку та формування музичної культури.

Конфлікт інтересів. Автор заявляє, що відсутній будь-який конфлікт інтересів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безуглая Г.А. Анализ танцевальной и балетной музыки. Санкт-Петербург: Издательство политехнического университета; 2009. 176 с.
2. Безуглая Г.А. Музыкальный анализ в работе педагога-хореографа: учебное пособие. Лань: Учебники для вузов. Специальная литература; 2015. 272 с.
3. Вахромеев В.А. Элементарная теория музыки. Москва: Музыка; 1999. 254 с.
4. Гладка Л.В. Основні підходи до музичного оформлення уроків хореографічних дисциплін (на основі практичного досвіду концертмейстера). Dance studies. Танцювальні студії, 2021; Т. 4(1):66-75. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-7646.4.1.2021.236229> (дата звернення: 15.11.2021).
5. Гладка Л.В. Практичний досвід концертмейстера хореографічних дисциплін: теоретичні рефлексії. Нематеріальна культурна спадщина

як сучасний туристичний ресурс: досвід, практики, інновації: зб. матеріалів IV Міжнарод. наук.-практ. конф.-фест., м. Київ 20-21 травня 2021 р. Київ: КНУКІМ, 2021. с. 51-56. URL: <https://fgritb.knukim.edu.ua/home/konferencii.html> (дата звернення: 20.11.2021).

6. Гладка Л. Концертмейстер хореографічного класу в умовах дистанційного навчання: проблеми диджиталізації мистецького навчання. Людина в цифровому світі: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ 03 червня 2021 р. Київ: ІКНАМУ, 2021. с. 261-265.

7. Кияновська ЛО. Українська музична культура. Київ: ДМЦНЗКМ; 2002. 178 с.

8. Конен ВЖ. История зарубежной музыки. Москва: Музыка; 1981. 534 с.

9. Молчанова ТО. Використання системно-функціонального підходу в роботі балетно-

го концертмейстера. Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури. 2013;31:236-247.

LITERATURE

1. Bezuglaya GA. Analysis of dance and ballet music. St. Petersburg: Polytechnic University Publishers; 2009. 176 p.

2. Bezuglaya GA. Musical analysis in the work of the teacher-choreographer: Textbook. Lan': Textbooks for universities. Special literature; 2015. 272 p.

3. Vakhromeev VA. Elementary music theory. Moscow: Muzyka; 1999. 254 p.

4. Hladka L.V. Basic approaches to the musical design of lessons of choreographic dis-

ciplines (based on the practical experience of the concertmaster). Dance studies. Dance studios, 2021; Vol. 4(1):66-75. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-7646.4.1.2021.236229> (accessed date: 15.11.2021).

5. Hladka L.V. Practical experience of the concertmaster of choreographic disciplines: theoretical reflections. Intangible cultural heritage as a modern tourist resource: experience, practices, innovations: zb. materialiv IV Mizhnarod. nauk.-prakt. konf.-fest., Kyiv 20-21 May 2021. Kyiv: KNUKIM, 2021. p. 51-56. URL: <https://fgritb.knukim.edu.ua/home/konferencii.html> (accessed date: 20.11.2021).

6. Hladka L. Concertmaster of the choreographic class in the conditions of distance learning: problems of digitalization of art education. Man in the digital world: zb. materialiv Vseukr. nauk.-prakt. konf. Kyiv 03 Jun 2021. Kyiv: ІКНАМУ, 2021. p. 261-265.

7. Kyianovska LO. Ukrainian musical culture. Kyiv: DMCNKM.; 2002. 178 p.

8. Konen VZ. History of Foreign Music. Moscow: Muzyka; 1981. 534 p.

9. Molchanova TO. The use of system-functional approach in the work of ballet concertmaster. Actual problems of history, theory and practice of art culture. 2013;31:236-247.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Гладка Людмила Володимирівна <https://orcid.org/0000-0001-6932-1855>, glvsk@ukr.net

Національний університет фізичного виховання і спорту України,
вул. Фізкультури 1, м. Київ, 03150, Україна

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Hladka Liudmyla <https://orcid.org/0000-0001-6932-1855>, glvsk@ukr.net

National University of Ukraine on Physical Education and Sport
Fizkul'tury str. 1, Kyiv, 03150, Ukraine

Надійшла 10.12.2021